

Seminář – Sociálně-právní ochrana dětí

Paní Dana žije v panelovém domě. Ve vedlejším bytě žije rodina Havelkových (rodiče s třemi dětmi). Paní Dana často slyšívá, jak rodiče na děti hlasitě a vulgárně křičí. Děti často pláčou. Nedávno jednoho z chlapců potkala ve výtahu, měl na sobě otrhané oblečení, byl špinavý a měl na obličeji modřinu. Paní Daně se rodina „celkově nezdá“ a má o děti strach.

- a) Co může paní Dana dělat? Může konfrontovat přímo rodiče?
- b) Na jaké orgány (a jak) se může obrátit?
- c) Mohou jí dané orgány sdělit, jak s jejím podáním naložily, jaká opatření vůči rodině přijaly a co se dál bude dít s dětmi?

U Havelků nedávno zazvonil zvonek. Ve dveřích stály dvě ženy. Tvrdily, že jsou z místního městského úřadu, oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Chtěly jít do bytu a mluvit s manžely Havelkovými a jejich dětmi. Havelkovým se to nelíbilo.

- d) Má někdo z městského úřadu právo navštěvovat rodinu, ve které žijí děti, v jejím obydlí a zjišťovat v místě bydliště dětí, jak rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu o děti pečují a v jakých sociálních podmínkách děti žijí?
- e) Mohou si pracovnice městského úřadu pořídit v rodině fotografie bytu a dětí, případně pořídit audiozáznam rozhovoru s rodiči a dětmi?
- f) Mohou Havelkovi návštěvu pracovnic odmítnout? Hrozí jim v případě nějaká sankce?

Pracovnice městského úřadu se Havelkových ptaly na nejrůznější otázky ohledně výchovy dětí, prospěchu a chování dětí ve školce a škole a volnočasové aktivity dětí. S dětmi si prohlédly jejich pokojíčky, dotazovaly se jich na školu, kroužky, zájmy i vztah s rodiči. S dětmi chtěly hovořit bez přítomnosti rodičů, rodiče tomu bránili. Sociální pracovnice nechaly dětem na sebe kontakt a vysvětlily jim, kde je mohou navštívit.

- g) Může dítě samo a bez vědomí rodičů kontaktovat orgán sociálně-právní ochrany dětí?
- h) Mohou sociální pracovnice požadovat rozhovor s dětmi bez přítomnosti rodičů?

Sociální pracovnice orgánu sociálně-právní ochrany dětí kontaktovaly také praktického lékaře dětí, školu a školku, které děti navštěvují. Dotazovaly se na chování dětí i rodičů, a zda u dětí nebyly pozorovány nějaké znaky týrání, zneužívání či zanedbávání péče o děti.

- i) Má orgán sociálně-právní ochrany dětí právo informovat se na děti u lékaře a ve školských zařízeních?
- j) Mají lékaři a školská zařízení povinnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí odpovědět, případně za jakých podmínek?

Sociálním pracovnícím se na rodině „něco nezdá“, mají pochybnosti. Děti odmítají hovořit o rodičích. Sociální pracovnice zahlédly na dětech modřiny. Rodiče tvrdí, že vznikly při hře dětí venku.

- k) Co mohou sociální pracovnice v tuto chvíli udělat či navrhnout (preventivní a výchovná opatření)?

Jednoho dne sociální pracovnícími zavolala učitelka ze školy nejstaršího chlapce Havelkových. Sdělila, že chlapec se jí dnes ve škole svěřil, že ho rodiče včera zbili. Stává se mu to prý častěji. Ukázal jí viditelná zranění. Z rodičů měl strach a odmítal ze školy odejít domů. Sociální pracovníce učitelce potvrdily, že rodinu už nějakou dobu „pozorují“. Situace v rodině je natolik závažná, že se rozhodly navrhnout odebrání dětí z péče rodičů.

- l) Jak asi budou sociální pracovníce postupovat? Mohou podat návrh na vydání nějakého předběžného opatření, kterým by soud děti odebral z péče rodičů?
- m) Formulujte návrh výroku soudního rozhodnutí.
- n) V jaké lhůtě musí soud o takovém předběžném opatření rozhodnout?
- o) Co se bude s chlapcem, případně jeho sourozenci, dít do doby, než soud rozhodne? Může ho/je orgán sociálně-právní ochrany dětí převést do nějakého zařízení i bez rozhodnutí soudu?
- p) Měl by orgán sociálně-právní ochrany dětí zjišťovat, zda není v rámci rodinných příslušníků někdo, kdo by péči o děti mohl převzít?
- q) Co by měl orgán sociálně-právní ochrany dětí, potažmo soud, zohledňovat při výběru vhodného zařízení, do kterého děti umístí?
- r) Může orgán sociálně-právní ochrany dětí navrhnout také svěření do péče pěstounů? Jaký je rozdíl mezi pěstounskou péčí a pěstounskou péčí na přechodnou dobu?
- s) Má škola či orgán sociálně-právní ochrany dětí oznamovací povinnost vůči orgánům činným v trestním řízení?

Havelkovi odmítají, že by děti bili a jakkoliv zanedbávali jejich péči. Nesouhlasí s odebráním dětí z jejich péče.

- t) Mohou se Havelkovi proti rozhodnutí soudu o předběžném opatření odvolat? Má odvolání odkladný účinek?
- u) Mohou si Havelkovi někde stěžovat na to, že orgán sociálně-právní ochrany dětí podal návrh na odebrání dětí z jejich péče?
- v) Může Havelkovým nějak pomoci ombudsman, respektive může prošetřit správnost postupu orgánu sociálně-právní ochrany dětí? Musí Havelkovi předtím učinit nějaké kroky?